

Терехов Євген Миколайович
Державний вищий навчальний заклад «Українська академія
банківської справи Національного банку України», м. Суми

ПРЯМІ ІНОЗЕМНІ ІНВЕСТИЦІЇ В СУЧАСНИХ ПРОЦЕСАХ ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

Глобалізаційним процесам, що відбуваються в світогосподарській системі, сприяє наявність таких тенденцій: [1]

- глобалізація фінансів;
- підвищення ролі транснаціональних корпорацій;
- розширення експорту прямих іноземних інвестицій з Північної Америки, Західної Європи та Східної Азії;
- міжнародна спеціалізація виробництва і торгівлі;
- міжнародна економічна інтеграція та ін.

Розвиток сучасної світогосподарської системи характеризується широким залученням країн до міжнародних інвестиційних процесів. Поглиблення інтернаціоналізації економіки призводить до підвищення ролі прямих іноземних інвестицій, зростання впливу транснаціональних компаній та зниження торгових бар'єрів у торгівлі між країнами.

Міжнародні дво- і багатосторонні угоди регулюють такі питання інвестування:

- визначення обсягів інвестицій та інвесторів;
- умови ввозу прямих іноземних інвестицій;
- заохочення інвестицій;
- загальні норми режиму інвестування;
- переказ платежів;
- вимоги до результатів господарської діяльності;

- процедуру позбавлення інвестора прав власності;
- правила вирішення суперечок;
- норми поведінки корпорацій.

На наднаціональному рівні регулюються питання забезпечення вільного руху капіталів, гармонізації економічної політики країн, сприяння ефективній роботі відповідних наднаціональних інститутів. Так, в ЄС функціонує Європейський інвестиційний банк, для фінансування інвестиційних проектів країн Східної Європи створено Європейський банк реконструкції і розвитку.

Обсяги прямих іноземних інвестицій в світі протягом 2001-2006рр. демонстрували тенденцію до зростання, при цьому зростання спостерігалось у всіх групах країн (розвинутих країнах, країнах, що розвиваються, країнах з перехідною економікою), що відображає зростання економічної активності в світі. Приплив прямих іноземних інвестицій в розвинуті країни за 2001-2006рр. збільшився приблизно на 50%. Висока питома вага в загальному обсязі прямих іноземних інвестицій припадала на транскордонні злиття і поглинання. Обсяги вкладень в нові об'єкти зросли в країнах з перехідною економікою і країнах, що розвиваються.

Разом з тим, незважаючи на зростання взаємозалежності національних економік, глобальний інвестиційний простір на сучасному етапі розвитку світового господарства не створено, оскільки інтернаціоналізація світової економіки не усуває якісних відмінностей між державами.

Головними джерелами прямих іноземних інвестицій протягом 2001-2006рр. залишались транснаціональні компанії – приблизно 80% загальносвітового експорту прямих іноземних інвестицій.

На фоні збільшення обсягів експорту прямих іноземних інвестицій Сполученими Штатами Америки, майже половина обсягу експорту прямих іноземних інвестицій припадає на країни ЄС. При

цьому в 2001-2006рр. спостерігалось збільшення обсягів прямих іноземних інвестицій із країн, що розвиваються (лідер – Китай), та країн з перехідною економікою (лідер – Росія).

В географічній структурі прямих іноземних інвестицій спостерігається поява нових великих країн-імпортерів прямих іноземних інвестицій і країн-експортерів прямих іноземних інвестицій. При цьому спостерігається тенденція до зростання обсягів прямих іноземних інвестицій з країн, що розвиваються та країн з перехідною економікою.

В глобальній структурі двосторонніх потоків прямих іноземних інвестицій відбулись значні зрушення: якщо у 1985р. домінували двосторонні зв'язки між США, з одного боку, і Канадою, Нідерландами і Великобританією, то у 2005р. спостерігалось включення в зазначені процеси значно більшої кількості країн. Найбільший обсяг прямих іноземних інвестицій у 2005р. здійснено з боку Великобританії в економіку США.

У двосторонніх відносинах в області прямих іноземних інвестицій все більшого значення набуває чинник географічної близькості країн. Так, серед 50 основних пар країн, що мають на двосторонньому рівні найбільший обсяг ввезених прямих іноземних інвестицій, в 2005р. 22 країни мали європейську приналежність (в 1995р. – 17 країн). Даний факт також підтверджують результати аналізу інтенсивності прямих іноземних інвестицій: інтенсивність прямих іноземних інвестицій перевищує середній рівень у взаємовідносинах США – Канада, Японія – азіатські країни, відносини між європейськими країнами [2].

За 1985 – 2005р. в процесах міжнародного інвестування помітно посилилась роль країн, що розвиваються, що відбулось внаслідок здійснення заходів сприяння прямим іноземним інвестиціям. Змін в політиці приймаючих країнах призвели до покращення в них

інвестиційного клімату. Переважну їх частину (приблизно 70%) було здійснено країнами, що розвиваються. Так, Гана, Єгипет і Сінгапур вжили низку заходів щодо зниження рівня оподаткування доходів корпорацій, Бразилія і Індія - щодо розширення програм сприяння прямим іноземним інвестиціям і т.д. В ряді країн відбувається подальша лібералізація окремих галузей, наприклад, сфери професійних послуг (Італія), телекомунікацій (Ботсвана, Кабо-Верде), банківської справи (Лаоська Республіка, Малі), енергетики (Албанія, Болгарія).

Позитивна динаміка спостерігається в укладанні міжнародних інвестиційних угод: за 2001-2006рр. їх кількість збільшилась приблизно вдвічі. Очікується, що позитивна тенденція в динаміці прямих іноземних інвестицій в найближчій перспективі збережеться. Цей прогноз підтверджується збільшенням загальносвітового обсягу транскордонних злиттів і поглинань.

Отже, очікується збільшення потоків прямих іноземних інвестицій, при цьому найбільш привабливими країнами призначення прямих іноземних інвестицій є Китай і Індія, а найбільш привабливим регіоном вважається Східна, Південна і Південно-Східна Азія, що підтверджується даними обстеження ЮНКТАД / ВААПІ [2], відповідно до якого 76% керівників зарубіжних філіалів транснаціональних корпорацій планують збільшити обсяги інвестування в економіку приймаючих країн.

Список використаних джерел

1. Швиданенко О.А. Глобальна конкурентоспроможність: теоретичні та прикладні аспекти: Монографія. – К.: КНЕУ, 2007. – 312с., с. 15
2. UNCTAD, World Investment Report 2007: Transnational Corporations, Extractive Industries and Development //

www.unctad.org/wir